

LÄRARHANDLEDNING

ELDEN INOMBORDS

En berättelse om bränderna i Amazonas,
övernaturliga krafter och oväntad vänskap

ESTRAD NORR

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

Välkommen

Välkommen till Estrad Norrs föreställning *Elden inombords*. Följande material är tänkt att fungera som inspiration och stöd för dig som lärare i samband med att du och dina elever ser föreställningen.

I materialet får du ta del av praktisk information inför besöket samt förslag på samtalsmetoder och övningar som kan användas när du arbetar med din klass. I slutet av handledningen hittar du referenser och tips på material som kan användas i fortsatt arbete kring föreställningens tema, samt information om vilka som varit med i arbetet med produktionen.

Vi hoppas att du och dina elever ska få en scenkonstupplevelse som väcker nya tankar och funderingar och ger inspiration till vidare samtal.

Har du några tankar eller frågor om lärarhandledningen är du varmt välkommen att höra av dig till scenkonstpedagog Linnea Lundberg. Har du övriga frågor om föreställningen kan du kontakta producent Monica Bergander. Välkommen!

Linnea Lundberg, scenkonstpedagog

linnea.lundberg@regionjh.se

063-14 67 20

Monica Bergander, producent

monica.bergander@regionjh.se

063-14 67 12

Innehåll

INFÖR BESÖKET	1
Praktisk information	1
Förberedande arbete	1
Film om musikteater	1
Ordlista: opera	2
EFTER BESÖKET.....	4
Föreställningsanalys: Beskriva, tolka och reflektera	4
Att tolka och reflektera genom rollspel	5
Övningar och frågeställningar kopplade till föreställningens tematik.....	6
Värderingsövningar	6
Här och där – miniföreställning.....	9
Program från UR	10
Animerad film	10
AVSLUTNINGSVIS	11
Referenslitteratur och media.....	12
Medverkande Elden inombords	13
Kontaktuppgifter	14

Inför besöket

Nedan följer praktisk information om föreställningen samt förslag på förberedande arbete som kan göras tillsammans med eleverna.

Praktisk information

Elden inombords är en opera, där berättelsen gestaltas genom sång och musik. Föreställningen är cirka 45 minuter lång, utan paus. Ni kommer att möta fem sångare, fem musiker och fyra tekniker. Innan ni går in för att se föreställningen är det bra att se till så att inga mobiltelefoner stör upplevelsen.

Förberedande arbete

Det är inte nödvändigt att göra stora förberedelser inför en scenkonstupplevelse. Dock kan det underlätta efterarbetet och elevernas förståelse om viss förberedelse görs. Att prata om föreställningen inför besöket kan också skapa förväntan och engagemang hos eleverna. Läs gärna informationen som finns tillgänglig på Estrad Norrs hemsida och i detta material.

För att förebygga eventuell oro i gruppen är det bra att förbereda eleverna på vad som kommer att hända: berätta om föreställningens längd, att det kommer vara sång och musik, och så vidare. Om du vet med dig att det finns elever som kan behöva extra stöd, sätt dig i närheten så att du vid behov kan stötta under föreställningens gång. Och framför allt: passa på att njuta av föreställningen själv! Genom att rikta ditt fokus mot scenen och det som händer där, föregår du med gott exempel inför dina elever.

Film om musikteater

Estrad Norr har skapat en film som på ett lekfullt sätt skildrar processen med att skapa en opera-/musikteaterföreställning. Se gärna filmen tillsammans med dina elever som en del av förberedelsen. Filmen skickas till dig av producent Monica Bergander, kontakta oss om det skulle uppstå några problem. Nedan följer en ordlista som beskriver olika delar av arbetet med en operaföreställning.

Ordlista: opera

Libretto Texten som sjungs i operan. Den som skriver librettot kallas för librettist.

Komposition Musiken i operan, som skrivs av en kompositör.

Regi Den som har det konstnärliga ansvaret för hur föreställningen ska bli kallas för regissör. Regissören jobbar nära operasångarna, och samarbetar med alla som är inblandade i produktionen.

Sång De som sjunger librettot i en opera är operasångare. Förutom att sjunga gestaltar de berättelsen genom att spela teater.

Musik Ofta används livemusik i en operaföreställning, och då behövs det musiker som kan spela musiken. Vilka instrument som används kan variera mellan olika föreställningar. I *Elden inombords* används piano, cello, klarinett, saxofon och slagverk.

Scenografi Scenografin är det sceniska rummet, alltså det uppbyggda rum som föreställningen utspelar sig i. Den som arbetar med att designa och utveckla scenografin kallas scenograf.

Kostym De kläder som operasångarna har på sig kallas för kostym. Den som arbetar med att skapa kostymen kallas kostymdesigner.

Mask Smink och frisyrier som operasångarna har i föreställningen. Maskdesigner kallas den som bestämmer hur operasångarnas mask ska se ut.

Rekvisita Rekvisitan är de lösa föremål som finns med i föreställningen. Den som är ansvarig för framtagande av rekvisita kallas för rekvisitör.

Ljus För att skapa rätt känsla och stämning i föreställningen, och för att publiken ska se ordentligt, behövs scenljus. Till scenljus används ofta speciella lampor som kan ge starkt ljus och som programmeras så att det kan förändras under föreställningens gång. Den som bestämmer hur ljuset i en föreställning ska se ut kallas ljusdesigner.

Teknik För att de olika delarna av föreställningen ska fungera som de ska, behövs ljus-, ljud- och scenteknik. Den som arbetar med tekniken i en föreställning kallas för tekniker. En ljusdesigner är expert på scenljus och kan arbeta både med att rigga (bygga, hänga upp och rikta lampor) och att programmera ljuset. En ljudtekniker är expert på scenljud, och kan programmera ljudet, justera nivåerna så att det låter som det ska, och se till så att det finns bra högtalare som är utplacerade på rätt ställen i rummet.

Scenteknikern är expert på bygge, riggning och säkerhet på scenen, och kan ha ansvar för att bygga både publikplatser och scenrum.

Produktion Eftersom det ofta är många personer inblandade i arbetet med en föreställning, är det viktigt att det finns någon som är ansvarig för samordningen av arbetet. Den personen kallas för producent. Producenten arbetar bland annat med budget, marknadsföring, tidschema och planering av turnéer. Producenten ser till så att alla yrkesgrupper finns på plats i produktionen och gör det de ska!

För att information om föreställningen ska spridas till rätt personer, till exempel genom en bra hemsida, finns en kommunikatör med i arbetet. För att lärare och elever ska få ut så mycket som möjligt av att ta del av föreställningen finns en scenkonstpedagog med.

Mer information om vem som har gjort vad i arbetet med *Elden inombords* hittar du längst ned i lärarhandledningen.

Bild från föreställningen. Foto: Jörgen Vikström.

Efter besöket

En scenkonstupplevelse ger många nya intryck och väcker ofta tankar och funderingar hos eleverna. Nedan följer tips och förslag på hur ni kan samtala om föreställningen och dess tematik efter besöket.

Föreställningsanalys: Beskriva, tolka och reflektera

I samtal om föreställningen kan det vara bra att börja med en minnesrunda, där ni hjälps åt att *beskriva* vad ni minns. För att undvika att hamna i värdeord som 'bra' och 'dåligt' kan ni börja med att fokusera på de konkreta beståndsdelarna i föreställningen:

- Vilka karaktärer fanns med i berättelsen?
- Hur rörde sig sångarna?
- Hur såg scenrummet ut?
- Hur såg kostymen ut – vad hade sångarna för kläder?
- Hur såg sångarnas mask ut – smink och frisyren?
- Vad minns ni av ljussättningen?
- Hur lät musiken – vad hörde ni?

Gör gärna en tankekarta och fyll på med så mycket ni kan komma ihåg som möjligt.

Efter att ha beskrivit vad ni minns från föreställningen kan ni gå vidare till att *tolka* intrycken. Här kan ni använda frågan 'varför?':

- Varför tror du att sångarna rörde sig på det sättet de gjorde?
- Varför såg scenrummet ut som det gjorde?
- Varför hade sångarna just den kostym som de hade?
- Varför hade de just den masken?
- Varför såg ljuset ut som det gjorde?
- Varför lät musiken just som den gjorde?

Det här materialet tar sin utgångspunkt i Riksteaterns skrift *Att öppna nya världar* samt Regionteater Västs material *Prata scenkonst – en enkel metod för klassrummet*. Båda texterna finns tillgängliga digitalt för dig som vill läsa mer om att diskutera scenkonstupplevelser med barn och unga. Mer info om texterna hittar du under rubriken *Referenslitteratur och media*.

Viktigt att poängtera är att varje person här utgår från sin egen upplevelse – det kan finnas många olika uppfattningar om varför föreställningen såg ut just som den gjorde, och i det här sammanhanget finns det inga rätt eller fel svar.

Efter att ha fokuserat på att tolka upplevelsen kan ni gå vidare till att *reflektera* mer fritt:

- Vad väckte föreställningen för känslor och associationer?
- Kände du igen dig i någon situation? På vilket sätt?
- Vad upplever du att föreställningen handlade om?
- Vad tror du att föreställningen ville berätta?
- Finns det något som du skulle vilja förändra i föreställningen och i så fall varför?
- Fanns det något föreställningen förmedlade som du inte håller med om?

I reflektionen kan många olika upplevelser komma fram – kom ihåg att det i det här sammanhanget inte finns några rätt eller fel svar. Förslag på frågeställningar för att få eleverna att utveckla sina resonemang kan vara ”Hur menar du?” och ”Kan du ge något exempel?”.

Att tolka och reflektera genom rollspel

Ovanstående frågor kan behandlas genom diskussion i helklass eller smågrupper, men det går också att använda sig av andra samtalsformer för att bearbeta upplevelsen. Nedan beskrivs ett sätt att samtala genom rollspel.

Pannelsamtal med de olika yrkesgrupperna

Dela in klassen i mindre grupper, där varje grupp får ta på sig en yrkesroll kopplad till föreställningen: en grupp får agera kompositörer, en grupp regissörer, en annan scenografer, och så vidare. Låt eleverna få fundera en stund i respektive grupp kring hur de gjort sina konstnärliga val till föreställningen. Genomför sedan ett rollspel i form av ett pannelsamtal, där du som lärare är samtalsledare och ställer frågor till respektive yrkesgrupp. Förslag på frågor kan vara:

- Varför valde ni att rummet skulle se ut just så som det gjorde?
- Hur kom ni fram till vad sångarna skulle ha på sig?
- Vad ville ni berätta med musiken som var med i föreställningen?
- Om ni hade mer tid och pengar, hur skulle ni vilja utveckla föreställningen?
- Vad var svårast i arbetet och vad är ni mest stolta över?

Om eleverna svarar kortfattat – försök att ställa följdfrågor, gärna specifika sådana: Varför valde ni att ha med filmen på jorden och skogen i början? Varför gav ni Alvaro (pappan) en metal-look? Varför lät ni Kalida (myndighetspersonen som vill få Alvaro att bränna skogen) gå runt och trycka på bubbelplast?

Övningar och frågeställningar kopplade till föreställningens tematik

Nedan följer förslag på övningar som kan användas för att diskutera och tillsammans reflektera kring de teman som föreställningen berör. Observera att det är just *förslag* – kanske väckte föreställningen tankar och känslor i just din klass som du vill behandla genom någon annan övning, eller på något annat sätt. Har du frågor eller funderingar kring övningarna är du välkommen att höra av dig till scenkonstpedagog Linnea Lundberg.

Foto: Jörgen Vikström.

Värderingsövningar

En ingång till att diskutera ett tema kan vara att arbeta med så kallade värderingsövningar. I de här övningarna får eleverna ta ställning till olika påståenden och frågeställningar. Nedan beskrivs tre vanliga former av värderingsövningar.

Linjen

Tänk er att det går som en linje genom rummet, med två motpoler vid varsin vägg. Den ena polen motsvarar ”Håller med till hundra procent” och den andra motsvarar ”Håller inte alls med”. Du som lärare läser upp ett påstående, till exempel *Glass är gott*. Eleverna får sedan placera ut sig på linjen utifrån hur de förhåller sig till påståendet. Håller en elev med till hundra procent ställer hen sig vid den ena polen, håller hen inte alls med ställer hen sig vid den andra polen. Tycker hen att glass är helt okej, men inte jättegott, ställer hen sig någonstans mellan polerna.

Börja gärna med ett par enkla påståenden som i exemplet ovan, för att eleverna ska få komma igång och förstå övningens upplägg. När eleverna har placerat ut sig på linjen kan du låta dem diskutera i någon minut med de som står närmst, om varför de ställde sig just där de gjorde. Lyft sedan de olika gruppernas resonemang i helklass.

Förslag på påståenden kopplade till föreställningen:

- *Skogsbränningen i Amazonas är en viktig fråga*
- *Jag kan påverka saker som händer i andra delar av världen*
- *Vuxna bryr sig om klimatet*
- *Det är lätt att säga ifrån mot orättvisor*

Foto: Jörgen Vikström.

Fyra hörn

I den här övningen presenteras ett påstående med fyra svarsalternativ som eleverna får ta ställning till. Samla eleverna i mitten av rummet. Läs sedan upp påståendet och de fyra svarsalternativen, och peka tydligt ut ett hörn av rummet som får representera ett utav svarsalternativen, ett annat som får representera nästa, och så vidare. Ett påstående att börja med skulle till exempel kunna vara:

- *Den godaste smaken på chips är:*
  - 1) *Dill*
  - 2) *Salt och vinäger*
  - 3) *Lättsaltade*
  - 4) *Annat svar*

Eleverna får sedan ställa sig i det hörn som representerar det svar de håller med om mest. Se till så att det alltid finns ett hörn för alternativet ”Annat svar”. Där kan eleverna ställa sig om de inte håller med om något av de andra alternativen.

Efter att eleverna har valt plats kan du låta dem diskutera ett par minuter med de andra som står i samma hörn om hur de resonerade när de gjorde sitt val. Det kan hända att någon blir ensam i ett hörn. Då kan du som lärare samtala en stund med den eleven. Liksom i övningen Linjen kan det vara bra att komma igång genom att börja med ett par enkla påståenden, som i exemplet ovan.

Förslag på påståenden kopplade till föreställningens tematik:

- *Om jag vill påverka skövlingen av Amazonas är det bästa att:*
  - 1) *Sluta äta kött*
  - 2) *Skriva till politiker*
  - 3) *Prata om problemet med kompisar och familj*
  - 4) *Annat svar*
- *Om jag tycker att något är orättvist så brukar jag bli:*
  - *Arg*
  - *Ledsen*
  - *Rädd*
  - *Annat svar*

Förslag på frågor kopplade till tolkning av föreställningen:

- *Föreställningen fick mig att känna:*
  - 1) *Glädje*
  - 2) *Ilska*
  - 3) *Rädsla*
  - 4) *Annat svar*
- *Jag tyckte synd om:*
  - 1) *Fernanda (huvudpersonen)*
  - 2) *Taís (kon)*
  - 3) *Kalida (myndighetspersonen)*
  - 4) *Annat svar*

Heta stolen

I den här värderingsövningen används liksom i Linjen påståenden, men här finns bara alternativen ”Håller med” och ”Håller inte med” att välja mellan.

Sätt er på stolar i en ring. Läs sedan upp ett påstående, till exempel *Röd är den finaste färgen*. De elever som håller med om påståendet reser sig upp och byter plats med någon annan som rest sig upp. De som inte håller med sitter kvar på sin stol. Låt sedan eleverna berätta hur de resonerade, både de som bytte plats, och de som valde att sitta kvar. Även i den här övningen kan det vara bra med några inledande övningsfrågor.

Till Heta stolen kan du använda dig av liknande påståenden som till värderingsövningen Linjen.

Foto: Jörgen Vikström.

Här och där – miniföreställning

Föreställningen *Elden inombords* utspelar sig i Amazonas i Brasilien. Ta tillfället i akt att prata med eleverna om hur livet kan se ut i andra delar av världen än Sverige. Vad kan det finnas för skillnader mellan att växa upp på en gård i Amazonas och att växa upp på en gård på er ort? Finns det några likheter?

Om *Elden inombords* hade utspelat sig på er ort, hur skulle den se ut då? Dela in eleverna i grupper och låt dem skapa varsin miniföreställning med inspiration från operaföreställningen som de sett. Ge eleverna i uppgift att spela upp miniföreställningen som en talteater, eller gör det till musikteater genom att låta dem välja ut egen musik som ska ingå i berättelsen. Låt dem

sedan spela upp och berätta om hur de tänkt när de skapat sina miniföreställningar. Om du vill kan du i samtalet använda ett liknande upplägg som i övningen *Panelsamtal med de olika yrkesgrupperna*, vilken du hittar tidigare i det här materialet.

Program från UR

På UR Play finns ett antal tv-program som berör tema klimat och hållbarhet i världen. Nedan följer tips på program. Mer information hittar du under rubriken *Referenslitteratur och media*.

- *Globala mål i sikte: Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald*. I serien Globala mål i sikte presenteras FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling i korta klipp. Producerad 2020.
- *Klimatkampen förklarar: Hur du äter mer hållbart*. Sex minuter långt avsnitt med en forskare som förklarar vad som är bra att tänka på när man ska välja vilken mat man ska äta. Producerad 2021.
- *Unga Jordlingar: Drömmar*. I avsnittet får vi höra barn som bor i Libanon, Moldavien, Nepal, Rwanda, Sverige och Sydafrika berätta om sina drömmar och tankar om framtiden. Till serien Unga Jordlingar finns en lärarhandledning. Producerad 2020.
- *Vad är hållbar utveckling?* Kort film (4,5 minuter) som förklarar ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Producerad 2021.
- *Vår enda jord: Matjord*. Fiktiv rättegång mot tidigare generationers brukande av jorden plus inslag med info om varför det är viktigt att bruka jorden på rätt sätt. Producerad 2021.

Animerad film

I filmen *Ainbo: Amazonas väktare* får vi följa flickan Ainbos kamp mot skogsskövling och olaglig guldbrytning i Amazonas. Filmen finns att hyra via ett flertal streamingtjänster. Producerad 2021.

Avslutningsvis

Det här materialet har skapats som ett stöd för dig som lärare. Förhoppningen är att det ska inspirera till att utforska nya sätt att samtala och reflektera tillsammans i klassrummet.

Har du några frågor om lärarhandledningen är du varmt välkommen att höra av dig till scenkonstpedagog Linnea Lundberg. Har du övriga frågor om produktionen kan du kontakta producent Monica Bergander. Kontaktuppgifter finner du i slutet av handledningen.

Vi hoppas att du och dina elever har fått en givande scenkonstupplevelse med intressanta samtal som följd!

Foto: Jörgen Vikström.

Referenslitteratur och media

Berg, A. (2020). *Prata scenkonst: En enkel metod för klassrummet. Om konst, strukturerade samtal och LGR11*. Borås/Uddevalla: Regionteater Väst. Finns att ladda ned som PDF från <https://www.regionteatervast.se/foer-laeraren/prata-scenkonst/>

Claus, R. & Zelada, J. (Regissörer). (2021). *Ainbo: Amazonas väktare* [Film]. Cinema Management Group.

Globala mål i sikte: Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald [Tv-program]. (2020). Sveriges Utbildningsradio AB.

Helander, K. & Ljungdahl, C. (2017). *Att öppna nya världar: En handledning om att gå på teater och dans med barn i förskola och skola*. Stockholm: Riksteatern. Finns att ladda ned som PDF från <https://www.riksteatern.se/om-oss/barn-och-unga/lararhandledningar/>

Klimatkampen förklarar: Hur du äter mer hållbart [Tv-program]. (2021). Sveriges Utbildningsradio AB.

Unga Jordlingar: Drömmar [Tv-program]. (2020). Sveriges Utbildningsradio AB.

Vad är hållbar utveckling? [Tv-program]. (2021). Sveriges Utbildningsradio AB.

Vår enda jord: Matjord [Tv-program]. (2021). Sveriges Utbildningsradio AB.

Medverkande Elden inombords

Musik och libretto Olle Sundström

Regi Hanna Haag

Sångare Annika Forslund Rimbléus, Josefin Gellwar Madsen, Maria Kjelsson, Mattias Olsson, Sally Svensson

Musiker Stefan Vidmark, repetitör/kapellmästare/piano; Lovisa Wangby, cello; Lydia Holmlund, klarinett; Jan Levander, saxofon; Tomas Nyqvist, slagverk

Kostymdesign Urban Hedin

Sömmerska Astrid Larsson-Lindh

Maskdesign Emma Haake

Scenografi Jens Gustavson

Scenografiassistent Agnetha Enzell

Dekormålare Bror Högbom

Ljusdesign Erik Norlander

Ljud/teknikansvarig Pelle Persson

Tekniker Håkan Esbjörnsson, Peter Fernström, Anton Wallgren, Ilma Feklistoff

Producent Monica Bergander

Scenkonstpedagog, lärarhandledning Linnea Lundberg

Kommunikatör Nina Fridell

Fotograf Jörgen Vikström

Konstnärlig ledare musikteater Jan Löfgren

Scenkonstchef Malin Hülphers

Kontaktuppgifter

Linnea Lundberg, scenkonstpedagog
linnea.lundberg@regionjh.se
063-14 67 20

Monica Bergander, producent
monica.bergander@regionjh.se
063-14 67 12

Tack till

Referensgruppen från Parkskolan i Östersund.